

בס"ד

"והעלה על רוחכם ה' לא תהיה

אשר אתם אמרים נהיה כגוים..."

יחזקאל כ',ל"ב

- ירושלים עיר הקודש או עוד בירה מערבית -

מטרות –

1. לעמוד על המשותף ועל ייחודה של ירושלים בהשוואה לערי-בירה אחרות – .
2. להביא למודעות, שהרגישויות, המתחים והעניין הבינלאומי בירושלים נעוצים בעובדה שלנוצרים ולמוסלמים אחיזה דתית בירושלים.
3. להביא למודעות, שירושלים הייתה חשובה לעם היהודי מאז ומתמיד והיא מהווה סמל לחוויה החסרה והנכספת .

עזרים –

כרטיס משימה קבוצתי.
- חומר רקע על ערי בירה

מהלך השיעור-

שלב א': קבוצתי

המשתתפים מחולקים לקבוצות. בכל קבוצה מתמקדים בהשוואה שבין ירושלים לבין עיר בירה אחרת, כגון: רומא, פריז, לונדון, וושינגטון, ברן בשווייץ, האג בהולנד, ברזיל. (מומלץ להוסיף גלויות/ תמונות צבעוניות של ערים אלה.)

כרטיס משימה לקבוצה :

1. מה מאפיין עיר בירה לעומת ערים רגילות?
2. מדוע לדעתכם "נבחרו" ערי הבירה?
3. התוכלו למצוא קווים דומים בתיאור הבירה בהשוואה לירושלים מבחינה פיזית, תרבותית, דתית-רוחנית, כלכלית, היסטורית וכד?
4. במה שונה ירושלים בעיניך מכל בירה אחרת בעולם?

שלב ב': מליאה

1. דיווח - כל קבוצה מדווחת למליאה על ההשוואה שערכה. הדמיון והשוני - המנחה רושם על הלוח את עיקר פרטי ההשוואה.
2. דיון - על מה מצביעה, מלמדת התופעה של ערי בירה? (התופעה של ערי בירה היא תופעה אוניברסלית וקדומה, צורך אנושי בזהות לאומית, צורך בשייכות -). מתברר שערי הבירה אינן תמיד הערים המפורסמות במדינה. מדוע, לדעתכם, נבחרו בכל זאת להיות ערי בירה - ?האם עמים יעדיפו שבירתם תהיה עתיקה או חדשה? מדוע? מה אתם הייתם מעדיפים - ?
3. לאחר ההשוואות איזו ירושלים מתגלה לפנינו - ? מדוע לדעתכם, מעורר שמה של ירושלים עניין בינלאומי? עד מתי תמשיך ירושלים לעניין את העולם?

שלב ג': הקרנת שקופיות של ערי בירה

ירושלים בירת ישראל,

שוכנת ברמת יהודה, גובהה המירבי 835 מ' מעל פני הים ואילו בדרום מזרחה (נחל קדרון) מגיעה גובהה ל-570 - מטרים בלבד. הפרשי הגובה בין הרכסים והגאיות מעניקים לעיר את מראה המיוחד ועשיר הנופים, שני חלקים לעיר. ירושלים העתיקה, המזרחית וירושלים החדשה המערבית. ירושלים הפכה לבירה ממלכתית, כשדוד המלך כבש אותה במאה ה-11 - לפני הספירה וקרא לה עיר דוד. דוד הפך אותה גם למרכז דתי. הגדיל לעשות בנו שלמה שהקים בה את בית המקדש הראשון מצפון לעיר דוד, וכך עשה את העיר למרכז רוחני ודתי של עם ישראל עד עצם היום הזה. ירושלים נכבשה פעמים רבות. בין כובשיה היו הבבלים, הפרסים, היוונים, הרומאים, הביזנטים, הערבים, הצלבנים, התורכים והאנגלים. אף אחד מהכובשים הללו לא הפך את ירושלים לבירת עמו. בעקבות הכיבוש הבבלי והרומאי, גלה העם מארצו אך אף על פי כן נמשכו היהודים אל ירושלים, דבקו בזכרה ועלייתם אליה לא פסקה מעולם. ירושלים קיבלה מעמד קדושה בעיני הנצרות והאיסלם. בירושלים הוקמו מנזרים וכנסיות. מוסלמים האמינו כי הר הבית הוא המקום ממנו עלה מוחמד לשמים ובמקום זה הקימו מסג "כיפת הסלע", בסמוך לו הוקם מסגד אחר - "אל אקצה". "החל מהמחצית השנייה של המאה התשע-עשרה ובעיקר במאה ה-20, גדל היישוב היהודי בירושלים בקצב מהיר. העיר גדלה והתפתחה ופרצה מעבר לחומות. הוקמו מוסדות ראשיים ליישוב העברי. בתכנית החלוקה של ארץ-ישראל, שנתקבלה באו"ם, לא נכללה ירושלים בתחום המדינה היהודית אלא נקבעה כמובלעת בין לאומית, אף שבירושלים היה רוב יהודי (100,000 אלף נפש) במלחמת השחרור הותקפה ירושלים ע"י הערבים והושמה במצור. הדרך לירושלים נפרצה אך העיר העתיקה נפלה בידי הירדנים. משנת תש"ח-תשכ"ז ירושלים היתה מחולקת, אך על פי כן שימשה כבירת ישראל. ב-1967, במלחמה ששת הימים, אוחדה העיר מחדש. כבירת המדינה מצטיינת ירושלים במוסדות הציבור, הממשל, המדע והתרבות הגדולים הקיימים בה; משכן נשיאי ישראל, בנין הכנסת, קריית משרדי הממשלה, מוסד "יד ושם", מוזיאונים ועוד.

דיון:

מה דעתכם על הטקסט? מה חסר מכל? מדוע הוא חסר?

משימה: א. כתבו ערך חלופי לירושלים. ב. הסבירו דומה ושונה בשני הערכים והסבירו בחירתכם!

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
חינוך חרדי

רומא --בירת איטליה

רומא נוסדה ככל הנראה עוד במאה ה-8 לפנה"ס. מרובים בה מנזרים וכנסיות, בהם מצויים יצירות אמנותיות של גדולי האמנות האיטלקיים. מקומה על גדות נהר טיבר. עד היום מרובים ברומא שרידי מבנים היסטוריים, ועדויות לעוצמתה בעבר הם שער הניצחון שהקים טיטוס אחרי נצחונו על יהודה, מבנים ופסלים מן הפורום הרומאי, אמות מים, מזרקות הדורות, תיאטרות, והקולוסאום. רומא היא מרכז נוצרי עולמי ובה מושב האפיפיור, ראש הכנסייה הקתולית העומד בראש מדינת הוותיקן. רומא הייתה לבירת איטליה המאוחדת רק בשנת 1870 ומאז התפתחה כעיר מודרנית בעלת שדרות רחבות ומבנים מפוארים. כיום מהווה העיר מרכז מנהלי וכלכלי, צומת תחבורה ומרכז תרבותי. יש בה אוניברסיטה חשובה, מוזיאונים ומכללות. בפרברי העיר התפתחו תעשיות רבות.

לונדון --בירת אנגליה

לונדון רבתי היא הכרך הגדול באירופה. העיר שוכנת על שתי גדותיו של נהר התמזה. לונדון נוסדה במאה הראשונה לספירה ע"י הרומאים, שקראו לה לונדיניום. חשיבותה הלכה וגדלה ובמאה הרביעית לסה"נ הוענק לה התואר "אוגוסטה" (הקיסרית) ב-476 ירדה חשיבותה של העיר, אך היא שבה ופרחה במאה ה-7, עד שבמאה ה-11 הייתה לעיר הגדולה באנגליה. לונדון מורכבת מ-32 עיריות עצמאיות למחצה, מעליהן מועצת לונדון רבתי. עיריית ה"סיטי" של לונדון נהנית ממעמד מיוחד, חוקה ומשטרה משלה ועד היום המלכה חייבת לקבל באופן סמלי את רשותו של ראש העיר כדי לבקר בה. לונדון משמשת מרכז לתעשיות, יש לה נמל גדול שמרכז כשליש ממסחרה של אנגליה. היא מהווה צומת תחבורה גדול למטוסים ולרכבות. כמו כן היא גם מרכז כלכלי בינ"ל גדול (בורסות שונות, ומרכז לספורט כדורגל, טניס). לונדון היא מרכז תרבותי וחינוכי בעל חשיבות עולמית ומפורסמת, בתזמורתיה, במוזיאונים, במחזות, באוניברסיטה ובמכוני המחקר הרבים שבה. לונדון ידועה בפארקים הירוקים והגדולים שלה, ובאתרי התיירות המפורסמים ה"ביג-בן" - מגדל השעון של הפרלמנט הממוקם בה, רחוב דאונינג 10 - מגורי ראש הממשלה, בנייני הממשלה בוייטהול, ארמון בקינגהם - בית המלוכה, כיכרות, גשרים, המצודה, בנין בית המשפט ה"אולד ביילי" ועוד.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
חינוך חרדי

ושינגטון --בירתה של ארה"ב

העיר הראשונה בעולם שתוכננה ונבנתה כבירה בשנת 1800, שוכנת על שפתו של נהר פוטומק במחוז קולומביה, שהוא מחוז עצמאי. הנשיא והממשלה הפדראלית יושבים בה, ובה נמצאים ה"קפיטול" מושב בית הנבחרים והסנט הבית הלבן ובית הדין העליון. בעיר מצויים הרבה משרדי ממשלה וכמה מצבות זיכרון לגיבורים לאומיים ביניהם לינקולן וושינגטון. בניינים המוסיפים לחשיבותה וליופייה של הבירה בהם ספריית הקונגרס, שהיא אחת מהגדולות בעולם, הגלריה הלאומית לאומנות, ומעבר לנהר בית הקברות הלאומי ארלינגטון, שבו מצוי קבר "החייל האלמוני" האמריקני מאז מלחמת העולם הראשונה. המקום בו הוקמה העיר נבחר ע"י ג'ורג' ושינגטון, נשיאה הראשון של ארה"ב שעל שמו נקראה.

האג --בירתה של הולנד

בירתה האדמינסטראטיבית של הולנד 606,000 תושבים יושבת במרחק של כ-4 קילומטר מן הים הצפוני. האג היא מושב בית-המלוכה, וכן המושב של בית-המשפט הגבוה של הולנד, של בית-הדין הבין לאומי, של בית משפט קבוע לבוררות ושל האקדמיה למשפט הבין-לאומי הציבורי. יש בה בי"ס למהנדסים, בי"ס צבאי גבוה, אקדמיה לאומנויות, ספריה מלכותית, מוזיאון לאמנות עתיקה וחדשה, אוספים היסטוריים ומכונים כלכליים, גנזך המדינה ומספר תיאטרות. ענפי הכלכלה החשובים של האג הם: סחר בין לאומי בחפצי אומנות, תעשיית מזונות, חרסינה, חפצי זהב וכסף. האג, שהיא אחת הערים היפות ביותר באירופה, ובנויה מסביב לגרעין עתיק - טירת הרוזן וילם השני שנבנתה ב-1248 ושממנה שרד אולם האבירים של ה"חצר הפנימית" שבו נערכת מידי שנה בשנה פתיחת הפרלמנט ע"י המלכה. בבניינים מן המאות ה-17-18 נמצאים משרדי הממשלה ואולמי הישבות והמשרדים של הפרלמנט. במרכז העיר נמצאות כנסיות מפורסמות בעולם הנוצרי, וכן ארמון המלכות, שהוקם ב-1640 והורחב ב-1804. מסביב לעיר הפנימית המוקפת תעלות, יש רבעים חיצוניים, מודרניים, בצפון נמצא ארמון השלום, שהוקם ב-1913. האג היתה כפר בראשיתה בתקופת השלטון הספרדי עזבה הממשלה לזמן מה את הכפר וכך בתקופה קצרה בה שלטו הצרפתים עבר מרכז הממשלה לאמסטרדם. לאחר גמר הכבוש נעשתה לבירת המלוכה ולמושב הממשלה.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
חינוך חרדי

פריז --בירת צרפת

בירת צרפת והגדולה בעריה, העיר בנויה על נהר הסיין . חלקה העתיק ביותר של העיר נמצא על אי בלב הנהר. הרובע העתיק בגדה השמאלית (הדרומית). ראשיתו בתקופת הכיבוש הרומי ואילו העיר בגדה הימנית נוסדה במאה ה-10 כרובע מסחר ומלאכה על יד הנמל שלחוף הנהר. פריס המודרנית מורכבת מעשרים רבעים ולכל רובע ראש עירייה משלו. כיכרותיה המפורסמות: כיכר אטואל (היום ע"ש דה-גול), ובה שער הניצחון. מתחת לשער נמצאת מצבת "החייל האלמוני", כיכר קונקורד, כיכר הבסטיליה שבה עמדה הבסטיליה, אשר יום כיבושה ב-14 ביולי 1789 הפך ליום חגה הלאומי של צרפת. עם השדרות המפורסמות של פריז נמנות שדרות אליזה, ריבולי. פריס מהווה כיום מרכז כלכלי, מרכז כספים ובנקאות של צרפת, בפרבריה מפעלי תעשייה רבים. העיר מהווה צומת תחבורה מרכזי של צרפת לכל הכיוונים. פריס היא מרכז התרבות של צרפת ובתחומים מסוימים של אירופה כולה. יש בה מוסדות השכלה המקיפים את כל תחומי המדע והאמנות, בפריס הסבו ארמונות רבים לשמש כמוזיאונים של העיר.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
חינוך חרדי

ברן --בירת שווייץ

בירת שווייץ, יושבת על נהר ארה, בגובה 500-580 מ' מעל פני הים, בצומת דרכים חשוב בהרי האלפים. היא השלישית בגודלה בערי שווייץ ומספר תושביה כ-150,000 נכון ל-1 במרץ 2016. תושביה פרוטסטנטים דוברי גרמנית. פרנסת התושבים מבוססת על מוסדות השלטון שבה, על מפעלי התעשייה שבעיר וכן על התיירות והמסחר. גרעין העיר, מאז ימי הביניים, מוקף משלושה צדדים ע"י הנהר ופתוח רק לצד מערב. העיר הישבה שמרה על סגנונה בשל חוקי בניה מיוחדים. במאה ה-12 נוסדה במקום מצודה שמסביבה התפתח ישוב של איכרים, בעלי מלאכה וסוחרים. במאה ה-13 הוכרזה ברן לעיר מלך חופשית, היא התפתחה במהירות והטילה מרותה על כפרים ועיירות שבשכונתה. במאות ה-14-15, לאחר ניצחונות על ערי הסביבה הצטרפה ברן לברית השווייצית. במאות ה-17-18 הוחזק השלטון בעיר בידי משפחות אחדות של יחסנים תקיפים. האיכרים והעירוניים התמרדו אך דוכאו עד מהרה. הצרפתים כבשו את שווייץ ב-1798 והנהיגו בברן חוקה דמוקרטית, אך לאחר שגורשו מן הארץ תפשו היחסנים שוב את השלטון עד 1831 שבה הוחלפה החוקה האוליגרכית בחוקה דמוקרטית. ב-1848, עם חיזוק השלטון המרכזי בברית השווייצית הוכרזה ברן כעיר הבירה של הברית. עד היום קיימים בה 13 איגודי אומנויות מימי הביניים. ב-1834 נוסדה בברן אוניברסיטה שנעשתה מרכז משיכה לסטודנטים מכל אירופה.